

BÁCSKA.

MEGYEI KÖZÉRDEKŰ POLITIKAI KÖZLÖNY.

ELŐFIZETESI ÁR:
Egész évre . . . 12 kor. Negyedévre . . . 3 kor.
Félévre 6 kor. Egyes szám ára 20 fillér.

Felelős szerkesztő:
BITTERMANN SÁNDOR.

Kiadótulajdonos:
BITTERMANN NÁNDOR.

Hirdetéseket és nyilttéri közleményeket
a kiadóhivatal vesz fel és azok előre fizetendők.
MEGJELEN MINDEN KEDDEN ES PENTEKEN:

A modern élet.

Az elmúlt időkkel úgy vagyunk, mint elhunyt szeretteinkkel: csak dicséretet tudunk róluk, vagy helyesebben mondva, akarunk róluk tudni; a megrohátót nem szoktuk vizsgálni, arra kegyeletünk a feledés és megbocsátás fátyolát szokta borítani. Jól van-e ez így, vagy sem, azt most nem kívánjuk eldönteni; elég rámutatnunk, hogy ez így volt s így van még ma is mindenütt, ahol lélekkel és szívvvel megáldott emberek laknak. Akadtak ugyan minden időben emberek, akik szembeszálltak ezzel a hagyományos szokással s vannak ma is, akik nem tartoznak az „elmúlt idők dicsérői“ közé, de ezekkel bátran felveszi a harcot Quidá, az angol regényíró, aki a fentebbi cím alatt a múlt és a jelen, a tartalmas és a modern élet között megvont igen érdekes párhuzamot jelentetett meg a napokban egy előkelő angol folyóiratban. Kivonatoljuk a kissé tán pesszimiztikus hajlamú író nézeteit s olvasóinkra bizzuk annak eldöntését, miben van igaza s miben téved.

A föld szépsége haldoklik — ugy-

mond — haldoklik, mint egy rákfenével ellepelt teremtmény. Tény az, hogy barátságos természettel és szerencsés temperamentummal csak a művészek vannak megáldva. Honnan van ez? Onnan, mert lelkük állandóan a vonalak, színek, viszonyok szépségének szolgálataiban áll s mert szüntelenül önköltözésük között élnek. — A modern életben azonban még a művészek is azon vannak néha, hogy ezeket az eszméket eltorzítsák. A mai képiállításokon száz kép között kilencvenkilenc rutat talál az ember, pedig a technika, a részletek kidolgozása, az ecset kezelése, a rajz ellen mi fogás sem emelhető. Az összbnyomáson fekszik rajta a modern élet átka. S ez elől a hatalom elől hiába menekül a lángész csendes erdő mélyébe, vagy a tenger elhagyatott partjára, az idő, a kor szelleme mindenütt utóleri. Hát még ha a költők és festők modern életünk centrumaiban maradnak; az az atmoszféra, amelyben ott élnek, kiöli belőlük a szép iránti természetes érzéküket, agyonszorítja, megfojtja őket.

S ha mindehhez még a létezés feltételeivel való küzdelem is hozzájárul,

ösztönszerűleg hátat fordítanak a szépnek és inkább az excentrikusnak, a természetellenest kezdik művelni. — Ennek bizonyítékait kivált a festőművészet és szobrászat termékeiről olvashatjuk le. Ha nem tűnt volna el minden szép iránt való érzék a világból, vajjon hány szobor maradhatna meg azokon a helyeken, ahol már egy fél század óta éktelenítik el városainkat. — De mikor még ruházatunkban sem tud érvényesülni csak egyetlenegy szép vonás is. Hogyan érvényesüljön akkor az abszolút szép abban a generációban, amelynek asszonyai leöldösött madarak hulláit viselik kalapjaikon és ruháikon s amelynek férfiai abban lelik kedvüket, hogy tömegesen gyilkolják a szelid állatokat.

A házból eltűntek azok az eszközök, amelyeket a hagyomány varázsa meg-aranyozott. A rut varrógép kiszorította a költői rokkát, a főzőkemencék a nyitott, oltárszerű tűzhelyeket; az otthon készült tölgyfaszekrények és szolid művi bútorok helyét furnirozott rozoga tákolmányok foglalják el s a biblia helyett olcsó reggeli lapokat olvasnak; a gyerekek ne lármázzanak az utcán, a

A „BÁCSKA“ TÁRCÁJA.

Lisszabonról.

Írta: **Vértesai Károly.**

„Quem nao tem visto Lisboa, nao tem visto cousa boa“.

„A ki nem látta Lisszabont, semmi szépet nem látott“.

Portugál szólás mód.

Régi nevek. — Honnét ered? — Hol kezdjem? — Zűravaros képek. — A szállodából kiindulva. — Riskása-pénz. — Varinák. — A folyó tengerré dagad. — Német szó. — Zászlódísz. — Lisszabon címere. — Két tér. — Santo Antao. — Összehasonlítás. — A régi Lisszabon. — Fénixként. — Extrema terra. — Keresünk a látópontokat. — Nem Nápoly. — Ötödik, hatodik. — Nem, mint Byron látta. — Mikor virágozott. — Diaz és a Jó Reménység fok. — Előre látó államférfiak. — Szegény ország. — Nincs mit felfedezni.

Portugália, a rómaiak Lusitania nevű tartományának az új kiadása, Lisboa, 320,000 lakoson fölül számláló fővárosa pedig — melyet mi a portugál elnevezéstől kissé eltérőleg Lisszabonnak mondunk, — az egykori Olisiponak az új folytatása s mi azt az 1755. évi borzalmas földrengéséről ismerjük

legjobban. Mint minden rossznak, úgy ennek az irtózatos földrengésnek a borzalmas hirtelenséggel futott el.

Igazán zavarba jövök, hol kezdjem ki a hét halmon épült várost, melynek aljában a kiszélesedett Tejo folyik csendesen, mikor az Atlanti-óceán nem veti rá a hullámai.

Fölülről le, alulról nézve föl, egyképen szép Lisszabon. Halmainak tetejét templomok és fákertek koronázzák. Minden pontján elragadó szép.

Miről írjak előbb? Lisszabon látképéről? A Tajonak tengerré szélesedéséről? A sajtókongresszusról? A sajtó gyűléseiről? Egyikről sem.

Azzal kezdem, ami igaz is, hogy a Párisból Lisszabonig hosszantartó ut után, megkínzott tagjaim kipihentetésére ágyrak estem s elnyugodván, olyan nagyot aludtam, mint a gondtalan gyermekévekben. Sőt akkorát, mint a bunda, amint az alföldi ember szójárása fejezi ki a mély álmat. Fölebredve, álomnak tűnt föl az indulóháztól a szállóházig való bejövés.

Mikor törődötten és álmosan egy nagy városba érünk, melynek széles és hosszú a

kiterjedése, van leutja, fölútja, akkor a város első keresztülhasítása zűravaros képeket ad szemünkbe. Hiába nézegettem a város tervrajzát, hasonlítottam össze az utcákat, melyeken gurult, fordult a kocsi, bizony kevés hasznát vettem a könyvnek, mert benne a betűk táncoltak, összefolytak. Az ablakos kocsi kitékintve, észrevettem legott, hogy a városban sok az öszvér és a macska s hogy az utóbbiak jobban vannak táplálva, mint az igavonók.

Miként a hadvezér, ki főhadiszállásáról tájékoztatja magát, hasonlóképen mi is, leg-helyesebben cselekszünk, ha a város tömkelegébe, szállásunk helyéről indulunk ki. Előbb azonban a vendéglő csarnokában hódolunk az ujkori szokásnak, melyet egy utitársam kórságnak mond s néhány tucat képes levelezőlapot menesztünk haza. A színes bélyeget majd leválasztják gyűjtőknek. A szabályos kemény papir-lapok festett képei szépek, színei élénkek. Népviseletek, tájképek. Amit ráírunk, rövid annak a tartalma. Élünk, sok szépet látunk, mindenütt szíves fogadás. Levélbe is csak az uti benyomások röpké vázlata kerülhet.

kutyák ne ugassanak, a kocsik meg ne álljanak, hanem azért a biciklisták bátran elgázolhatják az embereket. Hiszen ha volnának még a szép iránt érzékkel bíró férfaink és asszonyaink, vajjon elterjedhetett volna-e az a biciklizés annyira, a maga rut testtartásával?

Rendes öltözékeink egyhangúsága egyenesen arculesapja a szép fogalmát. Tessék csak egy jelmezünnepelet annak nézőközönségével összehasonlítani. Mekkora különbség a szépség szempontjából. Pedig hogy a modern ruhák olcsóbbak, vagy kényelmesebbek volnának a nemzeteiknél, azt ma már hiába erősítgetjük. S a szép iránti érzék hiányával karöltve jár a természeti szépség iránt való tiszteletnek csökkenése is. Így például senki sem akad fenn azon, hogy évenként waggonszámra hordják Olaszországból az ott még zöldelő fák galyait és leveleit Ausztriába, Németországba, Oroszországba a gyászünnepelek díszítőanyagául. Kit érdekel ma már az, hogy e barbárság következtében rakásra vesznek a fák s hogy egy következő nemzedék mit sem fog találni abból az örökzöldből többé, ami egykor Olaszországnak legszebb díszét képezte. De nemcsak a fákat, kerteket is megtámadja már a szép ellenes harc. Ha utcák rendezéséről van szó, a kert az első, amit mindenki sajnálat nélkül feláldoz. Nagyon hibáznak az illetékes körök abban is, hogy a közegészség örve alatt a családokat ősi házaikból kizavarják. Ezért immár fel sem tűnik, ha a statisztika kimutatja, hogy a polgári társadalom, vagy a munkásosztály majdnem minden félévben változtatja lakását. Az örökölt fészek fogalma egészen eltűnik, de eltűnik az otthon eszméje is. S ugyanez az állhatatlanság mutatkozik a tartó-

zkodási hely megválasztásában is. A gazdagok egyik világrészből a másikba, fővárosból-fővárosba, az egyik kéjhelyről a másikra, a vasutról a játékasztalhoz, a tengeri fürdőkből a vadászterületekre, a hazából az ellenlábaskhoz vándorolnak szüntelenül, ami rájuk nézve többé nem is élvezet, hanem csak csipős fűszer. Ugyanezt látjuk kicsiben a szegényebeknél is s a haza fogalma kezd érthetlenné válni.

A középkorban a lakások igaz, hogy szűkek, sötétek és nedvesek voltak, de a városok kétharmadát kertek környezték, az utcák telve voltak gyönyörű oltárokkal, fémlámpákkal, szökőkutakkal, szép művi vas- vagy kőerkéyekkel, erős kapukkal, bronzrácsokkal és szindus freskókkal; a lakosság szive, szeme meg volt elégedve a látványossággal és annak nemes tartalmával, kivált ha még hozzávesszük azt a sok processziót, amelyeknek résztvevői tarka festői csoportokban vonultak végig az utcákon. A folyókon faragványos gyönyörű hidak feszültek át, a víz tükrén cifra vitorlások s gyönyörű díshajók siklottak tova; itt tornyok, ott rovátkás falak, házak domborműves homlokzata, templomok, kolostorok ragadták meg a figyelmet, a rét vagy erdő zöldjének kellő közepében. A mértőföldes közuti vasutakat, a földalatti pályákat, a prűszkölő gőzösöket, a sivitó siklókat, a gyárak füstjét, a bántó pontossággal vonalozott virággyakat akkor mind nem ismerték, de szerették a mezőt, a természetet, amely a városok falai alá nyult.

A testi szépség is hanyatlóban van, amit azonban a mi generációnk iskoláiban felkészülő szellemi vakok észre sem vesznek. A modern berendezések egy-

általában mindennek, ami szép, hadat üzentek. A táviró és telefon sodronyai, a villamos- és gőzvasutak, a közlekedési eszközök zaja mind szenvedhetlenebbé teszik az életet s a gőz használatának terjedése még az eget is elrutítja fölöttünk annyira, hogy maholnap már képzetünk sem lesz a menny szépségéről. Igazán csodálatos, hogy akad népfaj, amely műveltnek és nemes érzésűnek tartja magát s meg van elégedve azzal az éggel, amely hajnali öt órától kezdve késő estig Londont beborítja.

A modern élet rutságának jellemző vonásai közé tartozik még az is, hogy nem ismeri a kegyeletet. Nekimegy a legtiszteletreméltóbb emlékeknek s kinevetik azokat, akik ezt bűnnek tartják. Amsterdam, valamikor „észak Velencéje“, ma rut háztömeg, semmitmondó üresség s amit az igazi Velencében elkövettek, már az is elég arra, hogy Tizián és Paolo Veronese megforduljanak a sirjukban. A svájci Alpések hótakarta csucsainak magasztosságát tönkretették már a fogaskerekű vasutak, a Rajna, a Genfi tó, a Lago Maggiore festői vidékét tönkresilányították az otrombagyarak, Naxos szigetét, amelynek neve valamikor egyjelentőségű volt a klasszikus értelemben vett kedves, derengő szép vidékével, aláaknázzák, mozsárba törik s lefordják alumíniuma miatt. Valaminek a fentartására nehezebb ma pénzt találni, mint valaminek a lerombolására s Páris történelme s művészete sirva gondol III. Napoleon uralkodásának ama korszakára, amelyben Hauszmann a metropolis modernizálását keresztülvitte. Róma is vesztett a királyság óta. Az ellenséges füst még a Jeruzsálembé vivő utat is megtalálta, a mozdony böffenése

Eltettem emlékül a több ezer reis-ról szóló szállodai számlámat, amely segít arra visszaemlékezni, hogy a Grand Hotel Centralban laktam, közuti vaspályával összeköttetésben az összes városrészekkel. Egymagában álló nagy ház a tenger-, nem, csak a Rio Tejo partján, ahol legjobb népeleti tanulmány esik. Nagyon sok varina járt arra, így hívják a halat áruló leányokat és asszonyokat, akik kosárban fejükön hordják a tenger gyümölcsét. Kiemelem a portugáli híres osztriga puhányt. Erősen áll meg a kosár a széles karimájú nemez kalapon. Egy lélegzetre elmondom mindjárt, hogy testhez álló, derékon leszorított üngben is lapos mellűek és nem szépek. A sok varina, Lisszabon híres és nagy halpiacára emlékeztetett, a nagy halpiac pedig, a világ legnagyobb halpiacára, mely Bergenben van, fjordos Norvégországban. Annyira (15 kilométerre) kiszélesedik a Tajo, tengerbe torkollása előtt, hogyha nyílt tengernek nem is, de tengeröbölnek nézzük, mint akár Hamburgnál az Elbát, Throndhjemnél a Nidelfet. Szaggatják a folyók a földet, legjobban akkor, mikor megnő az erejük, a tengerrel egyesülni sietnek. A víz is ott érzi

magát legjobban, ahol legtöbb a társa — csöppekben.

A Tejo, öt kilométerre a tengerbe ömlése előtt ismét összeszűkül, mint valamely tengerszoros. Az öböl és tengerszoros hosszában, lépcsőzetesen terül el a főváros. Csak a vizről, tuloldalról, egy tekintetre át se látható a maga egészében.

Szállodánkban, a német nyelvű szolgálatnak nagy hasznát veszem sok dologban, habár a szálloda személyzetében többen beszélnek franciául, mint németül. Francia nyelvvel nagyon kisegíthetjük magunkat a portugál nagyobb városokban. A szálloda alkalmazottjaival való érintkezésben, észreveszem azt az emberséges és szerény magaviseletet, mely a szabad gondolkozásu portugált a spanyol gőg és elfogultság fölé emeli. A jó benyomást eleve megszerzem. Csak gunyolja továbbra is a spanyol a portugált, szóval, szindarabban, tegye céltáblául, akkor is „vigan dudál a derék portugál.“

A város zászlódiszben áll a sajtókongresszus tagjainak tiszteletére; kék és fehér a portugál szín. A város címere egy vitorlás

hajó két hollóval, mert hollók őrizték a szent. Vince porhüvelyét, mikor azt a mórok beütésekor Valenciából elvitték, biztonságba helyezték, hollók kísérték a hajót, mikor a szentnek földi maradványát Lisszabonba hozták.

Lisszabonban azt az utat tapostam legtöbbször, mely a lakásomtól, a mellette levő kikötői nagyszerű építkezésektől s egyéb szomszédságoktól a Praça do Commercio-n keresztül, a nyilvános épületek utbaajtásával, az egyenközüen haladó utcák változtatásával IV. Péter terén át vezetett a Földrajzi Társaságnak Rua da santo Antao, a Szt. Antal utcában levő díszes és nagy épületébe, ahol kaptuk az utasításokat, a tájékoztató füzeteket, a város képes leírását és egyéb sorrendet.

Egyelőre maradjunk csak kívül s ennek a cikknek a keretében, a következőket szenteljük a város nevezetességeinek és a kongresszusnak. Sort se tartunk, hanem soroljuk elő a főváros nevezetességeit röviden, nagyjából, hogy ismerjük azt, ami körülöttünk van, mi, olyan messziről, ugy se jöttünk ezuttal Lisszabonért magáért, sem azért, hogy

elriasztja a gránátalmafák és pálmák tetejében fészkelő vadgalambokat s Damaszkusz rózsabokrai között nyomorult vicinális prűszköl. Hadd vesszenek Indiában a templomok fehér márványból való lépcsői, elefántcsontos ajtai, ezüst-rácsai, hadd pusztuljanak a vizek, a melyekből a lotos elődugja virágait, pusztuljanak a bambuszokrok szárnya-saikkal együtt, vesszen az aranykárpi-tos reggel, vesszenek a rózsás fellegek: csak a füst, a gőz, a dögleletes levegő győzzön, mert a világ gazdagodni akar.

Minden, de minden egyesül a világ szépségének lerombolására: a militarizmus, a merkantilizmus, a szocializmus. Amilyen mérvben terjed a gépek használata s a ruházatnak, valamint az élelmiszernek kémiai uton való előállítása, ugyanolyan mértékben tűnik a háziállatok megbecsülése is. Nemsokára boszankodni fogunk a kutya hűsége miatt, a ló, a tehén és a juh pedig feleslegessé válnak. A találmányok lassanként egészen lefejtik az embert a természet kebeléről s egy mesterséges, természetellenes, szolgálai állapotba sodorják. Oh, nagyszerűek a modern életnek ajándékai: ott van a gép, mely keresztül furakodik a letarolt hegyek belsején, ott vannak piszkos, égnek meredő vas- és acélházaink, gáz- és villamellőllítő telepeink, a megmérgezett levegőnk átseelő dróthálózatunk s örületesen emelkedő városaink, amelyek mindent elnyelnek, ami zöld; kaptunk kényelem helyett lázas sietséget, egészség helyett járványos kórokat, ész helyett tébotyt, nagylelkűség és bátorságért önzést és félelmet cserébe. A modern élet számára semmi sem lehetetlen: meg tudja csinálni az ételt, italt, nincs élvezet vagy kin, amelyet

elő nem tudna idézni, beleváraszolja egy kis túba a halált, egy parfümös üvegecskébe az enyészetet, átszeli öt nap alatt az óceánt, megszólaltatja az elhunytakat, beszél mértföldeken tulra s mindezt játszi könnyűséggel. Csak egyre nem képes a modern élet: nem tudja visszaadni a földnek s az ember lelkének többé a hajnal édes, életrekeltő enyhességét.

(H. V. m.)

Városi közgyűlés.

Zombor szab. kir. város törvényhatósági bizottsága folyó hó 25-én délelőtt 11 órakor Latinovits Pál főispán elnöklété alatt rendkívüli közgyűlést tartott, melyen a bizottsági tagok nagyszámában jelentek meg. A karzatot zsufolásig megtöltötték a zombori szocialisták. Az ülést Latinovits Pál főispán 11 órakor nyitotta meg és a tárgyalást pártatlan igazságossággal és pontossággal vezette. A karzat közönsége gyakran nem épen hízegő kifejezésekkel illetve a függetlenségi pártot. De a láma és zsvaj tetőpontját akkor érte el, amidőn Buday Gerő bizottsági tag, ki a függetlenségi párt indítványát igaz hazafias lelkesedéssel támogatta, a keresztény szocializmusról tett említést.

Midőn a főispán többszöri felszólítására sem ült el a zaj, a karzatot kiűrtette.

Dr. Czeisel József Lajos és társai ismeretes indítványa, hogy az általános és titkos választói jog azonnal behozassék, 39 szavazattal 13 ellenében elvetetett.

Mérő Ignác és társai által beadott indítvány, mely szerint az általános és titkos választói jog megadását a nemzeti jogok kivívása és az alkotmányos parlamenti működés helyreállítása után azonnal kéri tárgyalatni, 38 szavazattal 2 szavazat ellenében elfogadtatott.

Szeged város törvényhatósági bizottságának átírta a „Götterhalte“ tárgyában egyhangulag elfogadtatott.

A mai közgyűlésnek csattanó befejezést adtak a helybeli szocialisták. Henneberg Sándor, Buday Gergely és Mérő Ignác ab-

lakait bevették. A város minden jóérzésű polgárát undor fogja el a magukat szocialistáknak valló egynehány kamasz eme erőszakoskodása miatt.

Nem hisszük, hogy ezen vandalizmus a szociáldemokrata párt higgadt és megfontolt vezetőinek tudtával, vagy hozzájárulásával történt volna. Lehetett talán eppár elvakult gyerkőc által rendezett nagyon is rossz és komoly következményekkel járó esiny, amelyért mindenesetre az illetők méltó büntetésüket kell hogy elvegyék. De kell, hogy a szociáldemokrata párt vezetősége a saját tekintélyének megóvása céljából is támogassa a hatóságot, hogy ezen tett elkövetői a legszigorubb büntetésüket elvegyék. Ezzel megmutatja a szociáldemokrata párt, hogy nemes és szép elvekért küzd, tiszteletben tartván mások elveit és nem polgártársainak személy- és vagyonbiztonságát veszélyeztető horda.

H i r e k.

Kinevezés. Böröcz Mihály, a zombori m. kir. folyammérnökséghez beosztott rapidijas mérnököt, a m. kir. földművelésügyi miniszter fizetéstelen kir. segédmérnökévé nevezte ki.

Anyakönyvi kinevezés. A belügyminiszter a gádori anyakönyvi kerületbe Szalay Zsigmond helyettes jegyzőt anyakönyvvezetővé, a felsőszentivániba Hunyadi János köz-ségi irnokot anyakönyvvezető helyettesévé ki-nevezte.

Hírek az egyházmegyéből. Kápláni minőségben áthelyeztettek: Belt Antal Dunabökenyből Szilberekre, Kilbertusz Mihály Szilberekéről Hódásgra, Kindl Antal Hódásgról Dunabökenybe.

Áthelyezések. Az igazságügyminiszter Gruda Károly hódásági járásbírói irnokot a szabadkai és Miskolci Ferenc budapesti törvényszéki irnokot a bajai járás-bíróshoz helyezte át.

Kitüntetett kertész. Bednárz Károly magyarkanizsai előnyösen ismert mű-kertészt a magyar földhitelintézet 600 korona jutalomban részesítette.

Eljegyzés. Paschkesz Lipót szablyai szolgabírói irnok eljegyezte Wortmann Juliskát Ószivácról. — Bock Jenő óbecsei óras eljegyezte Schandelmayer Annát Zombolyáról.

Halálozás. Jeisel Mátyás tisztaistvánfalvai községi jegyző meghalt. Az elhunytban Jeisel Henrik th. főszolgabíró bátyját gyászolja.

megtegyük az összehasonlítást közte és Nápoly között, melyhez még Konstantinápolyt adják. A kizárólag katolikus ország templomainak a megtekintése kedvéért se jöttünk ide. Látunk ezekhez hasonlókat, még szebbeket Spanyolországban is az eddigi utvonalon, Olaszországban még többet, nagyobb szerűbbeket, hanem valljuk meg, a kongresszus és annak ünnepélyességei hoztak minket most ide, a hol keressük a pálmák árnyát, mert itt még szeptember végső napjaiban is nyári hő van, a színházak zárják még, azért kirándulást, azt teszünk majd eleget, minél többet. A sajtókongresszusról és munkálatairól is szólnak majd.

A város keleti részében megtaláljuk a régi Lisszabont, kanyargó, meneteles szűk utcáival, ódon szerű emlékeivel, a mór világból származó omladékos maradványokkal. Ezekkel azonban itt hamar végezzünk, Spanyolországban látni fogjuk a mór emlékeket sokkal jobban, több helyt csaknem egészen, épen megőrizve. Mi az újkori Lisszabonba sietünk, annak a nyugati részébe s jól meg-nézzük a kettő közötti völgyben épült legújabb városrészt, mely a földrengés halmazából

Fénisként kelt ki s ma már sok ezer lakost számlál.

Mindezeknek hátterében az Estremadura (Extrema terra Hispaniae — egykor) mészes bazalt fensíknak száz méter magasságot meghaladó dombos kiugrásai, melyeken a természet ünnepe, melyek hirtelen aláhajolnak, hogy köszönthessék a tengert, a kicsike föld, a nagy vizet.

Keressük mi ezalatt a híres, szebbnél-szebb látóponthoz, hogy a Tejo partjáról a dombosra félkörben, lépcsőzetesen épült, folytonosan terjeszkedő várost, a város fölötti pazar kerteket minél előnyösebb oldalról lássuk.

No, nem Nápoly, amely mögött a Vezuv tolja föl a paraszát, és amely alatt Pompeji, régi-régi temető. Még kevésbé Konstantinápoly, amely mellett a világhírű szépségű tengerág, — habár Lisszabon a Nyugot szultánja, — sok szó fogyna az összehasonlításra pro és contra. Szószapulás helyett, — szó sines róla, hogy könnyen esik a választás — csak annyit jegyezzünk meg, hogy Lisszabon egy igen szép város, amely sok szép várossal állja ki a versenyt, még azok közül is többel, me-

lyeket igen szép fekvésűeknek mondanak s a melyek között jó elől is áll, de soha se felejtsük az összehasonlításnál, hogy több szépekvésű város van Európában, a ragyogó fekvésű magyar fővároson kívül ott van Granada az Alhambrával Spanyolországban, ott van Genf Svájcban, Génua Olaszországban, Stockholmról se felejtkezzünk meg, mikor a sorozat legelejét töltjük be. Lisszabon megelégedhetik azzal is, hogy az összevetésben az európai legszebben fekvő városoknak ötödik-hatodik helyére tesszük. Ez is nagyon szép és ez a sorhely meg is illeti.

Lisszabon ma már nem az a város, a milyenek Byron énekelte. Újkori, tiszta, vízvezetőke, esatornázása levezeti, a Tejo (maradok a folyó portugál elnevezésénél) elviszi minden mocskát, szutykát. A sok gazdátlan kutya is segít az utcára vetett hulladékot el-takarítani. Némely utcájában, Konstantinápolyban képzeljük magunkat; vizes edények rendőri intézkedésből a házak előtt, az állatok szomjának az enyhítésére.

Lisszabon két díszes és nagy terén, (Commercio és IV. Pedro) az apróbbakon is,

Művészestély. Tomcsányi Tóni, — Blaha Lujza, Küry Klára, Fedák Sári, Bárdi Gabi élethű utánzója — csütörtökön, f. hó 31-én a Csitaonica helyiségében változatos és érdekes műsorú estélyt tart Haller Margit énekesnő közreműködésével. Az estélyen nők és fiatal leányok is megjelenhetnek. Személyjegy I korona, családjegy (4 személy) 2 kor. 40 fillér. Kezdeté este fél 9 órákor. — Jelenetképei Holländer József cipő-üzletnek kirakatában láthatók.

Tűz. Pénteken este 7 óra után tüzriadalom verte fel a polgárságot. Krsztity (Szeke) Julka fecske-utcában fekvő háza ismeretlen okból kigyulladt. Derék tűzoltóink fáradságot nem kimélve, igyekeztek a tüzet lokalizálni, de sajna, víz hiányában egy ideig kísérletük meddő munka volt. A környékbeli kutakban alig van víz. A tűz az óriási szárazság következtében csakhamar elhamvasztotta az udvarban fekvő két melléképületet, míg végre sikerült tűzoltóinknak emberfeletti fáradsággal a fékezhetetlen elemnek gátat vetni. Tapasztaltuk, hogy annyi a műkedvelő tűzoltó, ki a lajtok és fecskendők tetején lármázik és tétlenül gyönyörködik a pusztító elem lángnyelveiben és épen emiatt felkérjük tűzoltóink vezető embereit és különösen arendőrfőkapitányt, hogy adandó alkalommal — amitől Isten őrizzen — az ilyen magukat kivilágított urakat egyszerűen dobják le a magaslatról, hogy ne akadályozza azokat, kik embertársaiknak nehéz helyzetében igazán segítségére sietnek és vagyonának megmentésén önfeláldozóan munkálkodnak. Két lajt vizet huztak be az égő ház udvarára, 8—10-en kapkodtak egymás kezéből ki a szívócsövet, melylyel az egyik hordót a másikkal összekötésbe akarták hozni s végre nagy sokára sikerült is céljukat elérni. A rendszertelen kapkodás megakasztotta az arra begyakorolt önkéntes tűzoltóink munkáját. Mint értesültünk, ugyanezen háztulajdonosnál már egyszer volt tűz.

Szökés a közkórházból. A múlt héten egy elmebeteg megszökött a bajai városi közkórház elmebetegosztályából. A közönség az utcán nagy riadalommal fogadta a lepedőbe burkolt alakot és mindenki rendőrkért kiáltott. Közben odaérkezett egy a közkórházba járó orvostanhallgató, ki a furesa toalettkben sétáló beteget a rendőrségre vezette és innét a rendőrség kiküldötte a közkórházba.

szélesebb utcáinak keresztezésénél sok szobrot látunk, felfedezőket, királyokét, hősökét, közbül igen szépeket. Költség mindig akadt, mert a meggazdagodott Portugália a XV. század vége óta való, a XVI. században is folytatott felfedezéseiből, Brazília elfoglalásából, (1500) Elő- és Hátsó-India egyes részeinek birtokba vételével, világkereskedéséből, okos és előrelátó államférfiaknak tevékenységéből, akik minden időben tudták, mit kell tenni. Vajha minden államban az államférfiak többet gondoskodnának a népről, mint magukról. Nagyon ráfér Portugáliára ezidőben a jó kormányzat, szegény a nép. Kevésért nagy terhet hord a galleg. Születik-e majd egy második Julius Caesar, a kinek a nevével Portugália elneveztetnék ismét Felicitas Juliának, a jövő litka még. Országok fölemelkednek, lehanyaglanak, újból erőre kapnak. Vajha Magyarországra nézve is ez a sorsfordulat beállna! Portugáliában a tenger sokat hozhat még, csak hogy nincs már mit felfedezni a földön, a sarkvidékektől pedig nincs mit várni.

Gyászhir. Városszerte ismert és szeretett urinó hnyit el folyó hó 26-án, életének 74. évében: özv. Mály Lőrincné, Schöffner Teréz. Temetése 28-án d. n. 6 órákor volt. A család az alábbi gyászjelentést adta ki: Özv. Scherer Jánosné szül. Schöffner Mária ugy a maga, valamint az alulírottak nevében is a legmélyebb fájdalomtól megtört szívvel jelenti, hogy szeretett és felejtethetlen testvére, illetve sógornője, nagynénjük és rokonuk özvegy Mály Lőrincné szül. Schöffner Teréz folyó évi augusztus hó 26-án esti 5 órákor életének 74-ik évében hosszas szenvedés és a halotti szentségek ájtatos felvétele után jobblétre szenderült. A felejtethetlen drága halott hült teteme folyó évi augusztus hó 28-án délután 6 órákor fog a gyásházban (Rókus-utca 55. sz. a.) a római kath. egyház szertartásai szerint beszenteltetni és a szent Rókus temetőben levő családi sírboltba örök nyugalomra tétetni. Lelke üdvéért az engesztelő szentmise-áldozat pedig folyó évi augusztus hó 29-én délelőtt 9 órákor fog a helybeli római katolikus plébániatepemben a Mindenhatónak bemutatni. Zombor, 1905. évi augusztus hó 27-én. Legyen nyugalma csendes. Emléke áldott! Özv. Schöffner Károlyné szül. Burgstaller Mari, sógornője. Lovász Mártonné szül. Schöffner Angela és férje gyermekeivel, Schöffner Béla és neje szül. Soltész Rózsa gyermekeivel, özv. Hölzl Zsigáné szül. Dreher Emilia, Rasputnig Károlyné szül. Dreher Laura és férje, Dreher Mór, Schöffner Károly és neje szül. Lányi Szilvia, unokahugai és öcsesei. És számos rokonai.

Műkedvelő fényképészek mozgalma. Mint értesültünk, a helybeli amatőr fotografusok között mozgalom indult meg, hogy esetleg az egész vármegye műkedvelőinek bevonásával, egyesületet alakítsanak. Ezen egyesületnek célja volna az amatőröknek mindenféle tekintetben módot nyújtani arra, hogy a fotografálás mesterfogásaival megismerkedve művészi, tartós becsü képeket készítsenek. A megalakulást szeptember hó folyamán tervezik. Mi a magunk részéről csak üdvözölhetjük az életre való eszmét és kívánjuk, hogy a terv minél előbb meg is valósuljon.

Villanyosvilágítási bizottsági ülés. Zombor szab. kir. város villanyvilágítási bizottsága 1905. évi augusztus hó 31-én délután 4 órákor a városháza tanástermében ülést tart, melynek tárgyai a következők: 1. Hivatalos szakértő beküldi a vízvezetékre és olajfogakra beadott terveket javaslata kapcsán. 2. A villamos telep körüli kerítés biztosítása iránti ajánlat elfogadása. 3. A villamos világításnak városi középületekbe való bevezetése iránt.

A rendőrség figyelmébe: A külső városrészekben a disznóolák oly förtelmes büzt árasztanak, hogy ebben a nagy forróságban az egészséget a legkomolyabban veszélyeztetik. Kérjük a rendőrséget: intézkedjék, hogy a disznóolákat a tulajdonosok rendszeren tisztogattassák s ha kell, fertőtlenítsék. — Több helyütt tapasztalható, hogy az aszfaltjáró kifolyó csatornáinak vasfödele nincs a rendes helyén. Különösen este-éjjel, a hiányos világítás miatt, balesetek, szerencsétlenségek történhetnek. Kérünk ez ügyben is intézkedést.

Üzletátalakítás. A zombori iparosok árucarnoka, amely a legutóbbi 2—3 alatt rendkívüli módon virágzásnak indult, üzleti helyiségeit és raktárait lényegesen megnagyobbította, annyira, hogy különösen butorneműekben most már nemcsak a helyi, hanem a környékbeli vevőközönségnek legmészebbmenő igényeit is könnyen kielégítheti.

Magyar nyelv tanítása a tanítóképző intézetekben. Lukács Gy. a jelenlegi kultuszminiszter rendeletet adott ki, elrendelvén a magyar nyelv intenzívebb tanítását a nem magyar tanítóképzőkben. Különösen súlyt fektet a miniszter arra, hogy a tanfelügyelők maguk győződjenek meg arról, hogy a jelölt tud-e jól magyarul fogalmazni és tanítani. A rendelet mindenestre üdvös dolog, különösen azon tanítóképzőkre nézve, ahol a magyar nyelvet csak hírből ismerik.

A csajkások rét ügye. Az összes napilapok foglalkoztak ezen ügygyel. Különösen kiemelve, vajjon ki biztatta az albérlő kisgazdákat kukoricavetésre és ki fogja kárukat megtéríteni? — A vizsgálat világosságot fog vetni a kezelés és fölügyelet gyöngé oldalaira, de károsodást szenvedniök azoknak a szegény embereknek nem szabad. Az átadással megbízott Szemző János titeli főszolgabíró és Horváth Dezső szablyai szolgabíró pénteken kezdték meg munkájukat. Hat nap alatt 6843 nagybérletet kell átadniök a rétkezelőségnek és pedig: a Hischerler és Rózsa, Brükk és Muesalov, meg a Kohn bérleteit. Az átadás a következő sorrendben történik: augusztus 26-án Sajkásgyörgye határában (III. öblözet) az Anglo-osztrák bank 606 hold bérlete, Deutsch J. és Fiai 776 h. bérlete, Brüll H. és Fiai 214 h. bérlete, Hannover M. jogutódai 241 h. bérlete. Aug. 28-án Tündéres határában (IV. öblözet) az Anglo-osztrák bank 589 h. bérlete. Dunagárdony határában (IV. öblözet) Brüll H. és Fiai 591 h. bérlete. Aug. 31-én Titel határában (IV. öblözet) az Anglo-osztrák bank 1132 h., Deutsch J. és Fiai 607 h. bérlete. Szeptember 2-án Sajkásszentiván határában (IV. öblözet) az Anglo-osztrák bank 681 h., Brüll H. és Fiai 318 h. bérlete. Szeptember 4-én Sajkáslak határában (IV. öblözet) Deutsch J. és Fiai 524 h. bérlete. Alsókabol határában (IV. öblözet) Brüll H. és Fiai 58 h., Hannover M. jogutódai 500 hold bérlete. — Fel-tűnő, hogy Sajkáslak és Alsókabol községek megtagadták az átvételre küldendő megbízott választását, mert ök az átvételnél nem kíván-nak jelen lenni. A sajkáslakiakat értjük — ök a sokszor emlegetett kukoricaföldek kisbérlei, — de a kérvényező, küldöttségeket menesztő alsókaboliak eljárása azt mutatja, hogy a kezelőség iránti bizalom helyreállott.

Az alkohol-ellenes kongresszus. Az alkohol elleni küzdelem nemzetközileg való szervezése tárgyában szeptember 11—16-ika között Budapesten tartandó tanácskozások iránt általános érdeklődés mutatkozik. Az alkoholizmus ellen az egész társadalomnak védekeznie kell. Társadalmi betegségtől csak öntudatos társadalmi küzdelem válthat meg bennünket. Csaknem valamennyi európai és számos tengerentúli állam hivatalos küldöt-tekkel képviselteti magát a kongresszuson, amelyen meg fognak jelenni a külföldi egyetemek és egyéb kulturintézmények képviselői is nagy számban, továbbá az alkohol-ellenes egyesületek, a munkásszervezetek küldöttei. Hazánkából valamennyi törvényhatóság, továbbá számos város hivatalosan képviselve lesz és az összes minisztériumok, valamint egyéb hatóságok is megnevezték képviselőiket. A hazai tanítószög köréből, melynek oly fontos szerep jut az alkohol káros hatásai iránt való felvilágosító munkában, mintegy háromszázan jelentkeztek s a katolikus papság is több száz képviselőt küld a kongresszusra. Az alkohol elleni küzdelem nagy szociális jelentőségét felismerve, immár a munkásszervezetek és jóléti intézmények szintén kiveszik belőle a maguk részét, úgy hogy a kongresszus tanácskozásain a munkásosztály szószólói, ugyancsak a betegsegítő pénztárak képviselői is résztvesznek. A kongresszus színhelye, a városligeti Műcsarnok lesz, ahol igen érdekes kiállítás is rendeznek, mely az alkoholizmus elleni küzdelem eszközeit, anyagát és eddigi eredményeit fogja bemutatni. Ugyancsak a Műcsarnokban lesz szeptember 1-től kezdve a kongresszus irodája, mely készségesen szolgál mindennemű felvilágosítással. Szeptember 1-éig a kongresszusi iroda a Központi városházában van.

Elvi jelentőségű miniszteri határozat. A belügyminiszter egy esetből folyólag oly értelmű határozatot hozott: mindaddig, míg a gyermek az állami gyermekmenhely kötelékébe tartozik és állami védelemben részesül, nem tekinthető munkásnak, aki keze munkájával keresi kenyerét és az iparosokhoz való kihelyezése sem tekinthető egyébnek, mint azon nevelőszülőkhöz való elhelyezésnek, hol a gyermek jövő kenyerkereső pályájára a kellő oktatásban részesül. Ennélfogva a 15 éven aluli gyermek,

akít az állami gyermekmenhely valamely iparoshoz kihelyez, a betegségélyző pénztárba nem irható be és ilyenek tagja nem lehet.

A leleményes Odisszeusz re-gényes bányattatásának története, a világ leghíresebb hőskölteményének második része, ezt ismerteti könnyű, érdekes előadásban az Endrei Zalán-féle Világ Történelmének e heti füzeté. **Mutatványszámot ingyen és bérmentve** küld a Világ Történelme kiadóhivatala, Budapest, VI., Aradi-utca 8.

Lutri. Egri Elek kőműves Kishegyesen dolgozik. A múlt héten több odavaló legény-nyel leült kártyázni s elnyert tőlük egy pár forintot. A derék atyafiak ezen annyira fel-dühödtek, hogy a később eltávozó Egri meg-lesték és jól elverték.

Késelés. Molnár István bácestopolyai lakos a múlt héten egyedül ment a vasút utcán. Egy saroknál több — eddig ismeretlen — tettes rárohant és 6—7 helyen megszur-ták. A sebesültet kocsin vitték haza a laká-sára, a hol most ápolás alatt áll. A nyomozás folyik a támadók ellen.

Öngyilkosság a közkórház-ban. A bajai városi közkórházban a múlt héten öngyilkosság történt. Takács Imréné, egy süködsi földmives elmebeteg felesége az éj folyamán letépett egy darabot az ágyle-pedőből és amíg az ápolónő a másik terem-ben járt, szomszédja ágyára felakasztotta magát s mire észrevették, már meghalt.

Szülők figyelmébe. Jó házból való iskolai tanulókat az 1905/6. tanévre tel-jes ellátásra elfogad és gondos felügyeletért kezkeskedik Ribiczey Béla, megyei árvászeki ülnök Zomborban (Barát-utca 602. sz.) Jeles tanulók kedvezményben részesülnek.

Tanügy.

Beiratások a zombori róm. kath. iskolákba. Az iskolai év folyó évi szeptember hó 4-én fel nyolc órákor tartandó ünnepélyes „Veni Sancte” után fogja kezde-tet venni, ennek alapján van szerencsém köz-tudomásra hozni a következő megállapodásokat:

a) Beiratkozás. A zomborvárosi róm. kath. mindkét nemű népiskolában — ugy a Mi Asszonyunkról nevezett iskolánéknak veze-tése alatt álló négy osztályú polgári leány-iskolában — a tanulók felvétele a jövő iskolai évre augusztus hó 31., szeptember hó 1. és 2. napjain reggeltől 9 órától 12-ig történik, mely alkalommal minden tanuló szülőjével, vagy annak helyettesével tartozik megjelenni azon osztály helyiségében, melybe rend szerint be-irandó lesz. Ezen beiratkozás alkalmával az 1891. évi 43. t. c. 10. §-a értelmében az or-szágos tanítói nyugdíj és gyámalap részére minden népoktatási tanintézetbe járó tankö-teles gyermek után az illető tanító kezébe fejenként 30 fillérenyi hozzájárulási díj fize-tendő le (eme kötelezettség alól csupán a zárdaiskolába járó növendékek vétetnek ki). Ugyancsak ezen alkalommal minden tanuló a „Népiskolai rendszabályzat és értesítő”-re 10 fillért, az iskolai év folyamán elfogyasz-tandó tonta fejében pedig 20 fillért tartozik fizetni. Az első osztályba csak oly tanulók vétetnek fel, kik 6-ik életévüket már betöl-tötték; miért is szükséges, hogy e körülményt előttem, mint igazgató előtt születési bizonyít-vánnyal igazolják. Emez igazolványok a vá-rosi anyakönyvi hivatalban már most napon-ként a délutáni órákban díjtalanul szolgálta-nak ki és nagyon helyesen fognak eljárni azon szülők, akik e tanusítványok beszerzéséről mi-nél előbb gondoskodnak; mert akik ezt az utolsó napra halogatják, önmaguknak okoznak kínos kollektámságot, ha egyszerre tulságos szám-ban jelenvén meg, csak nagy tolongás közt és hosszas várakozás után juthatnak céduláik-hoz. A beiratások az iskola-igazgató felügye-lete alatt és ellenőrzése mellett eszközözendők.

A központi fiu- és leányiskolába a bel-városi, felsővárosi és cservenkai, ugy a sze-lenesei városrészből a sztapári ut végétől a

„Tigris” vendéglőn túl egész az özvegy Csi-lásné urnő házáig, aztán a fehér galamb-utca és a „Fehér galamb” korcsmától a polgári kaszinóig és ezen saroktól az apatini ut bal-oldalán levő sorházakban, végül az Apolló-, Árpád-, barát-, madár-, liszt- és orgona-ut-cákban, valamint a kalap-utca északi, vagyis az Ehrlich-féle ház során lakó első és máso-dik osztályú, továbbá a harmadik osztálytól kezdve a város bármely részében lakó tan-köteles róm. kath. és helvét vagy evangélikus vallású tanulók feltétlenül; — más vallás-felekezeti helybeli, vagy általában vidéki tanköteles gyermekek pedig csak azon esetre vehetők fel, ha azt az egyes osztályok tér-nagysága megengedi. A szelencsei városrész fennjelzett utcáinak kivételével minden egyéb ottani I-ső és II-ik osztályú tanköteles a sze-lenesei iskolába, a bánáti városrészben lakók pedig a bánáti osztályokba lesznek felvéve.

b) Tandij. Az összes népiskolákban (ide érte a négy osztályú polgári leányiskolát is) azon róm. kath. és protestáns gyermekekre nézve, kiknek szülői, vagy ezek nem léteben gyámjai állandóan, vagy hivatalos állásuknál fogva bár ideiglenesen is e város területén laktak és személyes kereseti adójukat Zom-borban fizetik, vagy a közös hadsereg, hon-védség és esendőrség tényleges, illetve nyug-dijas állományához tartoznak, az oktatás ingyen es; ellenben a vidékiek, tekintet nélkül a vallásra, vagy a helybeli görög keleti és izraelita vallású tanulók után a nép-iskola 6 osztályában egyenkint 20 korona évi tandij — és pedig szept. 1-én és febr. 1-én 10—10 koronányi előleges részletekben — fizetendő a kath. iskolaszéki pénztárnok ke-zébe, kinek nyugtája azután az illető tanító-nál bemutatandó lesz. — A polgári leány-iskola I., II., III. és IV. osztályába iratkozó gör. kel. és izr. vallású helybeli tanulók vagy vidékiek tekintet nélkül a vallásra, 40 korona évi tandiját fizetnek; és pedig szeptember 1-én és február 1-én 20—20 koronás elő-leges részletekben. — Azon növendékek, kik után a köteles tandiját a jelzett napokon pontosan be nem fizetik, az iskolából azonnal és feltétlenül eltávolítandók. Megjegyeztetik még, hogy miután általában a vidéki és kül-lönösen a gör. kel. és izr. vallású tanulók csak feltételeken, vagyis csak azon esetben vétetnek fel, ha ezt a tanterem nagysága megengedi: ennek következtében ezek be-iratkozása csak szept. 4. és 5-ik napjain fo-gadtatik el.

c) Óvoda. Az apácák vezetése alatt levő kisdóvoda a rendelkezésre álló két óvodai terem nagyságához képest elsősorban az 5 éves, azután a 4 éves, végre a 3 éves róm. kath. helybeli mindkét nembeli gyer-mekek vétetnek fel, szintén az iskolaigaz-gatónak felügyelete és ellenőrzése mellett; más vallású vagy vidéki gyermekek pedig csak azon esetre, ha ezt a két tanterem nagy-sága megengedi.

A kisdóvoda a járó minden gyermek után havonként előre 2 korona tandij fize-tendő az óvoda vezetőjénél, ki azt összegezve, az iskolapénztár kezelőjének nyugta mellett beszállítja. Azon gyermekek, kik után az óvodadíj évközben előre le nem fizetetik, az óvodából azonnal hazaküldendők.

Ezen óvodai díj alól felmentetik azon 30 szegény gyermek, kiknek a kegyuri bi-zottság a zombori magyar jótékony nőegylet kérelmére ingyenhelyet engedélyezett. Ezek szülői szegénységüket a városi tanács által kiállítandó szegénységi bizonyítvánnyal tar-toznak igazolni s e gyermekek közül is előbb az 5 éves, azután a 4 éves és végre a 3 éves r. kath. mindkét nembeli gyermekek fognak a jelentkezési sorrend szerint felvétetni. — Zombor, 1905. évi augusztus hó 26. Fejér Gyula s. k., apát-plébános, igazgató.

Iskolai hírek. A helybeli izr. nép-iskolában az 1905—6-iki tanév f. évi szeptember negyedikén veszi kezdetét. A beiratá-sok a helybeli tanulók részére szeptember 3-án délelőtt 8—12-ig fognak a hitközség tanácstermében eszközöltetni. Más felekezeti tanulók végleges felvételéről az iskolaszék csak az izr. tanulók elhelyezése után fog határozni.

Iskolai értesítés. A zombori köz-ségi iparos tanonciskolába az 1905—1906-ik iskolai évre a beiratások folyó évi szeptember hó 6-tól 14-ig a központi r. kath. elemi fiu-iskola rajzterem helyiségében köznapokon esti 6—7-ig, vasár- és ünnepnapokon délelőtt 9—11-ig tartatnak meg. Ezen kitűzött időben köteles minden iparosmester a tanoncát még azon esetben is beiratni, ha az illető még csak próbaszolgálatban van, vagy vidéken dolgozik. Aki tanoncát a beírásra kitűzött időn túl iratja be, az az 1884. évi XVII. t. c. 62. §-ába ütköző iparkihágást követ el s vele szemben az 1884. évi XVII. t. c. 157. §-ában megállapított pénzbírság fog alkalmaztatni. A később felfogadott tanoncok a felfogadás nap-ján azonnal beirandók, mert különben ezek mestereivel szemben is a fenti szakasz fog alkalmaztatni. Az iparos tanoncok kötelesek a beírásnál születési bizonyítványukat és ta-noncszerződésüket bemutatni. Az évi tandij 6 korona, melynek egyik felét a tanone be-iratáskor, másik felét pedig 1906. évi február hó 1-én tartozik az igazgatónál lefizetni. — Zombor, 1905. évi augusztus hó 28-án. Az igazgatóság.

Tanulók felvétele a zombori felső kereskedelmi iskolában. A tanulók beiratása szabályszerűen csak szeptember hó 1., 2. és 4-én történik; tekintettel azonban arra, hogy az alsó és középső osztályba csak 40—40, a felsőbe pedig legfeljebb csak 38 tanuló vehető fel, az igazgatóság, a beiratási, könyvtá-ri és értesítői díjaknak, összesen 7 koro-nának lefizetése mellett a tanulók felvételét már az iskolai nagy szünetben is biztosíthatja. A felső kereskedelmi iskola három osztályból áll; az alsó (I.) osztályba oly tanulók vétet-nek fel, akik a gimnázium, reál, vagy polgári iskola négy osztályát sikerrel végezték el. A felső (III.) osztály tanulói a tanév végén a vallás- és közoktatási és a kereskedelmi mi-niszterek biztosai jelenlétében érettségi vizs-gálatot tesznek. A helybeli tanulók évi tandija 40 korona, a vidékieké 60 korona, amely előleges félévi részletekben is lefizethető; ezenkívül fizetendő: beiratási díj fejében 4 korona, a német nyelvi társalgási órákért a tornázás és vivás tanításáért félévönként ösz-szesen 6 korona, az ifjusági könyvtárra 2 korona és az értesítőre 1 korona. Szegény sorsu, jeles tanulók teljes tandijmentességben részesülnek és tankönyvekkel is ingyen lát-tatnak el. Minden egyébre nézve az igazga-tóság írásbeli, vagy szóbeli megkeresésre készséggel ad felvilágosítást és szívesen ajánl vidéki szülőknek tisztességes családokat, a melyek tanulókat havi 36—60 koronáért teljes ellátásra elfogadnak. Zombor, 1905. évi július hó. — Az igazgatóság.

Különfélék.

Szamárfej. A csantavéri ember először járván Szabadkán, a vámházat valami boltnak nézte, a miért is közelebb megy, hogy megtekintse micsoda portékát árulnak ottan. De mivel semmiféle portékát nem lát, kíváncsian kérdi a vámostól:

— Uram, mit árul kegyelmed?

— Szamárfejeket! — válaszolt a vámos, ki megakarta tréfálni földinket.

— No ugyancsak jó vásárja lehetett az urnak, mert egynél többet nem látok a kegyelmed boltjában — volt a válasz.

Napszurás és hőokozta rosszul-lét. Ezt a kettőt ez előtt rendszeren összeté-veztettek, pedig nagyon is különböznek egy-mástól. Amint a neve is mutatja, a napszurást a napsugarak közvetlen hatása okozza, míg a másik betegség, amelyet a hő okoz, akkor is előállhat, ha a nap nem is süt. A hő-okozta rosszulletnél a test temperaturája min-dig nagyobb a rendesnél, a napszurásnál vagy normális, vagy csak kevéssel nagyobb. A hőokozta rosszullet soká készülődik és lassan áll be, míg a napszurás rögtönösen

szokott bekövetkezni. Bember tanár, ismert meteorológus most pontosan leírja egy külföldi folyóiratban ezt a két kánikulai bajt. E szerint a napszúrás veszedelme nagyobb, ha a nap sugarai intenzívebben hatnak. Így különösen kedvezőtlen ránk e szempontból az átlátszó, nyugodt levegő, a nagyobb magasságokban való tartózkodás és visszaverő felületeknek, sziklafalaknak, víztükörnek, glecsereknek a közelléte. Leggyakoribb a napszúrás aratás idején a forró sík mezőn dolgozóknál, azután köműveseknél, ácsoknál, bádigosoknál és általában olyan embereknek, akiknek a forró napon nehéz munkát kell végezniük. Ennél több napszúrás csak egyes katonai manőverek alkalmával fordul elő. A napszúrás fejfájással, szédüléssel, nehéz lélegzéssel, értelmi zavarokkal, sőt deliriummal jelentkezik. Súlyosabb eseteiben önkívületi állapot, a test elkökélése, a göresös vonaglás is bekövetkezik és ilyenkor rendszeresen halál a vége. A hőokozta rosszullet különösen akkor áll elő, ha a test a környezetnek nem adhat át elegendő meleget, vagy ha a kevés ital miatt az izzadás nagyon csökken. A hőokozta rosszulletre a katonaság nyári gyakorlatainál még nagyobb gondot kellene fordítani, mint a napszúrásra, mert veszedelme sokkal nagyobb, vagy legalább is gyakoribb, mint a napszúrásé. Különben mind a két betegségnek a trópusi vidékeken van a hazája és a mi tájainkon csak akkor fordulnak elő, ha a temperatura már megközelíti a trópusi vidékek forróságát. B. H.

Muzsikus betörő. Hogy a muzsikusi és a betörői pálya utja nehezen egyeztethetők össze, annak egy igen mulatságos példája esett meg Hamburgban. Egy vagyonos családapa, akinek a familiája falun üdül, boldogan aludt a nagy lakás hálószobájában, amint egyszerre csak nagy zajra ébredt föl. Kitérte az álmot a szeméből és mikor öntudata teljesen kitisztult, csodálkozva konstata, hogy a szomszéd szobában valaki zongorázik. Óvatosan kinyitotta az ajtót és beosont. A zongoránál egy görnyedt alak ült és egy nehéz operarészletet játszott mesteri virtuozitással. A hangok finom harmoniával olvadtak egybe és a piano olyan kitünő volt, hogy az ámuló házigazda áhitattal merengett el és nem volt szíve önmagát megzavarni az élvezetben. Az opera után könnyebb zsánerű dalokat adott elő az éjfélü látogató és ezekben is remekelt. Aztán egy dissonáns hangtömeggel véget vetett a játéknak és fejét a két tenyerébe temetve, keserves zokogásra fakadt. Ekkor lépett elő a házigazda és megkérdezte, hogy kihez van szerencséje. A zeneművész ijedten ugrott föl és miután szokási kísérlete meghiusult, töredelmes vallomást tett. Elmondta, hogy zeneakadémiai növendék volt, de rossz társaságba keveredett és a betörői pálya lejtős ösvényére tért. Csak napokkal ezelőtt szabadult ki a börtönből és vére máris újabb betörésre hajította. Amint azonban megpillantotta a zongorát, föltámadt benne a muzsikális szenvedélye és magánkivül ült a zongorához. Előbb csak meg-megérintette ujjával a billentyűket, de nem játszott, majd az érintések egyre erősödtek és mikor az első hang fölcsendült, önfeledten fogott bele a játékba. A házigazda a tragikomikus történet hallatára megbocsátott a betörőnek, sőt egy kis pénzmaggal is ellátta, hogy föltartóztassa züllésében.

Közgazdaság.

Széna, szalma, takarmány.
(Fuchs József takarmánynagykereskedő heti jelentése Budapest, V., Nádor-utca 11.) A hetivásáron szénában és szalmában nagy behozatal és élénk kereslet volt. Eladatott: középminőségű jobb és elsőrendű széna 2.40—2.90, muhar 3.20, alomszalma 1.50, zsupszalma 1.70, szecska 2.20 kor. per 50 kiló fuvaronként házhoz szállítva. Préselt széna 2.80—3.00, préselt szalma 1.60—1.80 kor. per 50 kiló a józsefvárosi pályaudvaron. Gabonaneműk: zab 6.40—6.50, tengeri 8.75, rozs 6.50, árpa 6.25 kor. 50 kilónként.

HIRDETÉSEK.

Hirdetmény.

Rém község jegyzői irodájában egy a jegyzői ügykezelés minden ágában kellő jártassággal s megfelelő képzettséggel bíró segédjegyző 60 korona havi fizetés mellett azonnal alkalmazást nyerhet.

Használhatósága esetén rendszeres állásra való megválasztásra számíthat. Jelentkezések alulírott jegyzőhöz intézendők.

Rémen, 1905. augusztus 26-án.

Kelle Vince,
jegyző.

HIRDETÉSEK

FELVÉTELEK

LAPUNK KIADÓHIVATALÁBAN.

2233. szám.

1905.

Hirdetmény.

Csonoplya község római katolikus népiskolájánál f. évi szeptember 15-től 1906. május 15-ig a bunyevác tan nyelvű I. és II. elemi osztályhoz egy segédtanító szükségeltetvén, felhivatnak mindazok, akik ezen havonkinti hatvan korona készpénzzel díjazott állást elnyerni óhajtják, miszerint kérvényeiket Csonoplya község előljáróságához **folyó évi szeptember hó 5-ikéig** nyujtsák be.

Csonoplya, 1905. augusztus 21-én.

Deák Andor, **Lengyel József,**
jegyző. 3—2 biró.

Csemegeszőlő

kapható per 5 kilós kosarakban vidékre is szállítva

Incze Gusztáv
szőlészetiében Zomborban.

Telefon sz. 29.

Telefon sz. 29.

Borszőlő per kiló 18 kr.

Chasselas rouge és blanc 20 kr.

Keverten csemegeszőlő 22 kr.

Chasselas Muscat Passatntti, Wray és St. Fiacre 25 kr (szagos szőlőfajok).

Vidékre szállítva, csomagolás és kosárért 30 kr számíttatik csupán, szállítólevél beleértve. 6—1

Pályázat.

Dávodon (Bácsm.) halálozás folytán az I. és II-ik r. kath. magyarajku férfi osztályu tanítói állás megüresedvén, arra **f. évi október hó 1-ig** pályázat hirdettetik.

Javadalmazása: 1. a mindennapi tanításért 750 kor., 2. ismétlőkiskola tanításért 50 kor., mely összegek előleges ¼ évi részletekben a község pénztárából fizettetnek, 3. korpótlék, 4. különálló szabad lakás, mely áll: két szoba, konyha, éléskamra, istálló, sertésöl és pincéből, 5. a lakáshoz osztott kert.

Pályázhatnak férfitanítók, a pályázók felszerelt kérvényüket a dávodi r. kath. iskolaszékre címezve főt. Maison Mihály ker. esperes urhoz Regőcérre (Bácsm.) küldjék.

Kelt Dávodon, 1905. augusztus hó 22-én.

Doboz János,
plébános, isk. széki elnök.

Tanárok és orvosok kiválóképen a **világhírű**

Hercules-sört

ajánlják **álmatlanság és vérszegénység ellen;** mint tápdús erősbitőt **tüdőbetegeknek és gyengélkedőknek.**

A **HERCULES-SÖR** egyedüli elárusító helye Zombor és környéke részére:

Weidinger S. és Zs. cég,
ZOMBOR.

10—8

Legjobb minőségű, tűzmentes agyagból készült

cserépkályhákból

nagy raktárt rendeztem be, melyben a legkényesebb igényeket is kielégítő, izléses **cserépkályhák** kaphatók minden színben (fehér, krém, lazac, borsózöld stb.).

Az általam szállított kályhák minőségeért és a színek tartósságáért teljes szavatosságot vállalok és bőséges raktáramat a n. é. közönség figyelmébe ajánlom.

A javításokért írásbeli jótállást vállalok.

Simatics Mihály

agyagkályhakészítő

6-5

ZOMBOR, Szóntai-ut 213. és Géza-utca 267. szám (saját ház).

Pályázati hirdetés.

Kucora községben lemondás folytán megüresedett 600 korona fizetés, ruházat és felszereléssel javadalmazott községi gyalogrendőri állásra pályázat hirdettetik. Felszerelt kérvények **folyó évi szeptember hó 4-ig** alulírt eljárásnál nyújtandók be.

Kucorán, 1905. augusztus 21-én.

Szakácsy Sándor,

jegyző.

2-2

Hornyak János,

bíró.

Nyelvmesternő.

Egy lyoni születésű **francia nyelvmesternő** olcsó havi díj mellett órákat óhajt adni, esetleg gyermekek mellé nevelőnőnek is elmenne.

A cím megtudható a „Zombor és Vidéke” szerkesztőségében.

3-3

A zombori m. kir. pénzügyigazgatóságtól.

68.969. sz.

I. 1905.

Hirdetmény.

A nagyméltósága m. kir. pénzügyminiszteriumnak folyó évi július hó 29-én kelt 58.166. sz. rendelete alapján Bács-Bodrog vm. Tittel községben levő, az államkinestár kizárólagos tulajdonát képező, a Tittel község 87. lapszámú telekjegyzőkönyvben 77. házszám alatt bejegyzett ház és 235 □ ölet kitevő uradalmi birtok, mely a beltelekben mint volt pénzügyi laktanya kezeltetik, újabb nyilvános árverésen a legtöbbet ígérőnek örökáron el fog adatni.

Kikiáltási ár 3500 korona. Vételi ajánlatok azonban a kikiáltási áron alól is adhatók be. Leteendő bánatpénz 200 korona.

Az árverés írásbeli zárt ajánlatok és utána szóbeli ajánlatokkal is fog megtartatni, még pedig a titeli m. kir. adóhivatal helyiségében **f. é. szeptember hó 15-én délelőtt 10 órakor.**

Szóbeli árverezők a bánatpénzt az árverés megkezdése előtt tartoznak letenni, írásbeli ajánlattevők pedig a bánatpénzt egy korona bélyeggel ellátott írásbeli ajánlatukhoz mellékelik s emez ajánlatukat az árverés megkezdéséig, illetve 1905. év szeptember hó 15-én délelőtt 10 óráig, lepecsételve a titeli m. kir. adóhivatalnál nyújtják be.

Az írásbeli zárt ajánlatokban a megajánlott összeg számokkal és betűkkel világosan kiírandó és kijelentendő, hogy az ajánlatot tevő az árverési és szerződési feltételeket — melyek a titeli m. kir. adóhivatalnál a hivatalos órák alatt megtekinthetők — ismeri és magát azoknak aláveti.

Elkészve beadott írásbeli ajánlatok figyelembe nem vétetnek.

Zombor, 1905. évi augusztus hó 22-én.

Popp György,

pénzügyigazgató.

2-1

ITT MEGRENDELHETŐK:

VÁLTÓK
GYÁSZLAPOK
SZÁMLÁK
LEVÉLFEJEK
NÉVJEGYEK
ELJEGYZÉSI ÉS
ESKETÉSI KÁRTYÁK
SÍMA- ÉS
DOMBORNOMATU
MONOGRAMMOK

BITTERMANN NÁNDOR és FIA

== KÖNYV- ÉS KÖNYOMDAI INTÉZETE ==

ZOMBORBAN

— A VÁRMEGYE PALOTÁJÁBAN. —

KÖZSÉGI NYOMTATVÁNYOKBÓL NAGY RAKTÁR.

== PAPIR- és IRÓSZEREK
A BEVÁSÁRLÁSI ÁRON. ==

KÖNYVKÖTŐMUNKÁK ELFOGADTATNAK

ÉS A

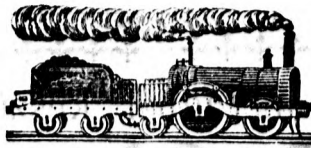
KIÁLLÍTÁSI ÁRON SZÁLLÍTTATNAK.

ITT MEGRENDELHETŐK:

HIRLAPOK
MŰVEK
NAPTÁRAK
TÁBLÁZATOK
FALRAGÁSZOK
KÖRLEVELEK
TÁNCVIGALMI
MEGHÍVÓK
TÁNCRENDEK
ÉTLAPOK

TELEFON SZÁM: 18.

A „BÁCSKA” KIADÓHIVATALA.

A magyar királyi államvasutak nyári menetrendje.

ÉRVÉNYES 1905. ÉVI MÁJUS HÓ 1-ÉTŐL.

Oda Budapest—Zimony—Belgrád. Vissza													
gyorsv.	szem. v.	szem. v.	szem. v.	gyorsv.	szem. v.		szem. v.	szem. v.	gyorsv.	szem. v.	tv. sz. sz.	gyorsv.	
7.00	7.15		1.55	3.20	10.10	ind. BUDAPEST k. p. u.	érk.	5.45	9.50	1.00	6.55		10.00
10.15	12.37		6.15	6.36	4.22	érk. SZABADKA	ind.	11.50	5.05	9.51	1.52		6.87
	1.26	4.15		6.48	5.32	ind. SZABADKA	érk.	10.58	7.23	9.39	1.26	9.08	
	1.56	4.43		7.10	6.01	Csantavér		10.26	6.53		1.02	8.18	
	2.21	5.09		7.25	6.27	Bács-Topolya		10.02	6.31	9.07	12.41	7.31	
	2.47	5.36			7.05	Hegyeshegy-Feketehégy		9.31	6.02		12.14		
	3.07	5.55		7.55	7.27	Verbász		9.06	5.37	8.39	11.57		
	3.28	6.17			7.46	O-Kér		8.41	5.13		11.39		
	3.45	6.34			8.13	Kiszács		8.21	4.54		11.21		
	4.06	6.55		8.37	8.34	érk. UJVIDÉK	ind.	7.46	4.30	7.56	11.00		

Oda Baja—Ujvidék Vissza													
v. v.	v. v.	v. v.	sz. v.		sz. v.	v. v.	v. v.	v. v.		sz. v.	gy. v.	sz. v.	v. v.
	4.00	7.12	1.15	ind. BAJA	érk.	9.15	3.23	6.50					
	4.11	7.22	1.25	Baja-szállásváros		9.08	3.15	6.42					
	4.25	7.35	1.38	Vaskút		8.53	2.59	6.26					
	4.51	8.00	2.01	Gara		8.32	2.37	6.00					
	5.09	8.17	2.16	Rigyica		8.17	2.17	5.35					
	5.37	8.45	2.39	Sztanisics		8.00	1.57	5.12					
	5.56	9.03	2.56	Gákova		7.36	1.28	4.40					
	6.15	9.22	3.14	Nenadics		7.15	1.08	4.16					
	6.25	9.32	3.23	érk. ZOMBOR (étk.)	ind.	7.05	12.57	4.05					
2.25	6.51		3.51	ind. ZOMBOR (étk.)	érk.	6.20	11.20						7.00
2.31	6.57		3.57	Zombor-vásártér		6.13	11.13						6.52
2.41	7.07		4.07	Fernbach-szállás		6.04	11.04						6.41
2.50	7.16		4.16	Zsárkóvác		5.56	10.56						6.32
3.08	7.30		4.30	O-Sztapár		5.42	10.42						6.15
3.35	7.49		4.49	Bresztovác		5.27	10.28						5.51
4.05	8.10		5.12	Hódságh		5.02	10.02						5.21
4.46	8.35		5.37	Parabuty		4.43	9.45						4.43
5.00	8.49		5.51	Paraga		4.22	9.25						4.10
5.40	9.16		6.09	ind. GAJDOBRA	érk.	4.04	9.09						3.26
5.54	9.30		6.23	Bulkesz		3.50	8.55						3.11
6.16	9.45		6.38	Petrovác-Glozsán		3.39	8.44						2.59
6.50	10.10		7.03	Futtak		3.10	8.16						2.20
7.13	10.31		7.25	érk. UJVIDÉK	ind.	2.45	7.51						1.40

Oda Szabadka—Dálya Vissza													
v. v.	sz. v.	gy. v.	sz. v.		sz. v.	gy. v.	sz. v.	v. v.		sz. v.	gy. v.	sz. v.	v. v.
5.00	2.02	6.50	6.55	ind. SZABADKA	érk.	6.50	9.41	12.59	10.35				
5.25	2.26		7.25	Tavankút		6.17		12.37	10.09				
5.45	2.46	7.19	7.53	Bajmok		5.53	9.11	12.20	9.51				
6.16	3.17	7.41	8.32	Nemes-Militics		5.02	8.46	11.44	9.10				
6.30	3.31	7.53	8.50	érk. ZOMBOR	ind.	4.40	8.35	11.27	8.51				
7.28	4.00	8.13		Prigl-Szent-Iván			8.14	10.55	8.14				
7.42	4.13	8.23		Szonta			8.04	10.37	7.53				
7.54	4.24	8.33		érk. GOMBOS	ind.		7.55	10.25	7.40				
9.18	5.25	9.13		ind. ERDŐD	érk.		7.20	9.17	6.03				
9.30	5.37	9.23		érk. DÁLYA	ind.		7.09	9.05	5.50				

Oda Szabadka—Ó-Becse Vissza													
v. v.	sz. v.		v. v.	sz. v.		v. v.	sz. v.		v. v.	sz. v.		v. v.	sz. v.
4.40	1.32		ind. SZABADKA	érk.	8.34	5.25							
5.08	2.00		Békova		8.07	4.58							
6.19	3.21		érk. ZENTA	ind.	6.40	3.40							
7.47	5.27		Ada		5.26	2.19							
8.10	5.42		Mohol		5.05	2.02							
8.30	6.02		Bács-Petrovoscálló		4.39	1.37							
8.56	6.28		érk. ÓBECSE	ind.	4.10	1.10							

Oda Ó-Becse—Ujvidék Vissza													
sz. v.	v. v.	sz. v.		sz. v.	v. v.	sz. v.		v. v.	sz. v.		v. v.	sz. v.	v. v.
4.40	9.50	4.25	ind. Ó-BECSE	érk.	6.55	12.43	7.44						
5.05	10.21	4.49	Bács-Földvár		6.33	12.16	7.22						
5.27	10.48	5.10	Csurogh		6.15	11.47	7.03						
5.49	11.22	5.32	Zsablya		5.50	11.18	6.37						
6.04	11.45	5.47	Goszpodince		5.31	10.44	6.21						
6.30	12.24	6.11	Temerin		5.14	10.20	6.04						
6.39	12.36	6.20	Járek		4.58	9.50	5.46						
6.53	12.53	6.34	érk. VASKAPU	ind.	4.43	9.31	5.31						
7.01	1.07	6.36	ind. VASKAPU	érk.	4.42	9.24	5.23						
7.25	1.35	7.00	érk. UJVIDÉK	ind.	4.17	8.55	5.00						

Oda Ujvidék—Vaskapu—Titel Vissza													
sz. v.	v. v.		v. v.	sz. v.		v. v.	sz. v.		v. v.	sz. v.		v. v.	sz. v.
6.37	5.10		ind. UJVIDEK	érk.	6.00	3.01							
7.00	5.38		érk. VASKAPU	ind.	5.33	2.38							
7.05	5.50		ind. VASKAPU	érk.	5.28	2.33							
7.31	6.24		Káty		5.06	2.15							
7.42	6.38		Tiszakálmánfalva		4.43	1.56							
7.57	7.00		Kovil-Szent-Iván		4.25	1.41							
8.11	7.18		Vilova—Gardinovec		4.04	1.26							
8.24	7.34		Lok		3.48	1.14							
8.37	7.50		érk. TITEL	ind.	3.32	1.00							

Oda Hegyeshegy-Feketehégy—Palánka Vissza													
v. v.	v. v.		v. v.	sz. v.		v. v.	sz. v.		v. v.	sz. v.		v. v.	sz. v.
6.59	6.10		ind. HEGYES-FEKETEHEGY	érk.	5.49	5.30							
7.21	6.33		Telecska		5.26	5.09							
7.42	6.58		Kula		5.14	4.57							
7.53	7.09		Béla-puszta		4.50	4.37							
8.06	7.28		Torzsa		4.37	4.26							
8.32	7.57		Deszpot-Szt-Iván—Pivnica		4.18	4.07							
8.49	8.15		Szilbás		3.51	3.43							
9.21	8.41		GAJDOBRA		3.39	3.31							
9.53	9.13		érk. PALÁNKA	ind.	2.55	2.45							

Oda Szeged-Rókus—Szabadka Vissza													
szem. v.	szem. v.	szem. v.	szem. v.	tv. sz. sz.	szem. v.		szem. v.	szem. v.	szem. v.	szem. v.	szem. v.	szem. v.	szem. v.
3.05	8.10	11.30	4.35	6.30	8.15	ind. SZEGED-ROKUS	érk.	7.06	10.54	2.51	7.53	12.12	
3.22	8.27	11.46	4.51	6.57	8.33	Röszke		6.51	10.40	2.37	7.39	11.57	
3.36	8.42	12.00	5.06	7.28	8.49	HORGOS		6.38	10.28	2.25	7.27	11.44	
3.50	8.55	12.13	5.19	7.51	9.04	Királyhalom		6.25	10.16	2.13	7.15	11.31	
4.05	9.08	12.28	5.33	8.12	9.25	Palies		6.13	10.05	2.02	7.04	11.18	
4.17	9.19	12.40	5.44	8.31	9.38	érk. SZABADKA	ind.	6.00	9.54	1.51	6.53	11.05	

JEGYZET. Az esti 8 órától reggel 5 óra 59 percig tartó időközönkénti közlekedés a menetrend baloldali számai felől, a jobboldaliak pedig a baloldali felől olvassandók.

Zombor, Bittermann Nándor és fia könyv- és könyvnyomdájából.